

PÄIJÄT-HÄMEEN MAAKUNTASTRATEGIA 2003

Aluekehitystä koskeva perusosa

Päijät-Hämeen maakuntahallitus 04.06.2001

Päijät-Hämeen maakuntavaltuusto 18.06.2001

Alue- ja yhdyskuntarakennetta koskeva täydennysosa

Päijät-Hämeen maakuntahallitus 17.11.2003

Päijät-Hämeen maakuntavaltuusto 03.12.2003

PÄIJÄT-HÄMEEN MAAKUNTASTRATEGIA 2003

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

VAELLUKSET HYVÄÄN ELÄMÄÄN

Ruuan tuotanto
Sosiaalivaellukset
Venäjän murros

TEKNOLOGIAN KIIHTYVÄN KEHITYKSEN PAKON EDESSÄ

Osaaminen keskittyy
Uudet palvelut
Robotisointuminen
Liikenne lisääntyy
Infrastruktuurin kilpailukyky

SUURI ON KAUNISTA

Väestö keskittyy
Alueiden kilpailu
Ikääntyvä väestö
Julkiset resurssit pienenee, koko kasvaa
Valta keskittyy
Ylikansalliset instituutiot

SOSIAALINEN TURVATTOMUUS

Huumeet
Mielenterveysongelmat
Syrjäytyminen
Turvattomuus
Jourettomuus

YMPÄRISTÖN KOROSTUVA ROOLI

Tiukat ympäristöehdot
Ekotuotteet

ANKARA OSAAMISKILPAILU

Koko väestö koulutukseen
Huippuosaaminen
Opetus verkostoituu

ETELÄSUOMALAINEN PÄIJÄT-HÄME ON VUONNA 2020
YMPÄRISTÖVASTUULLISEN YRITYSTOIMINNAN, MUOTOILUN,
KULTTUURIN JA MATKAILUN KESKUS, JOKA TURVALLISELLA
VIIHTYISYDELLÄN KOKOAA EUROOPAN OSAAJAT

TAVOITTEET I L A

Eurooppalaiseen kilpailuun kykenevät dynaamiset yritykset ja yhteistyökykyiset yritysverkostot	Osaamisen kehittäminen, hankinta ja hyödyntäminen eurooppalaiselle huipputasolle valituilla osaamisen aloilla	Omnistunein yhdistelmä ympäristön vastuullisesta huolenpidosta ja sen hyödyntämisestä Euroopassa	Pohjoisen Euroopan turvallinen luonnonläheisen asumisen, liikunnan ja kulttuurin kohtaamispaikka	Elävä, uskottava ja avoin maakuntahanki	Sosiaalinen elinvoima ja turvallisuus
--	---	--	--	---	---------------------------------------

TAVOITTEET

Logistisen keskusroolin vahvistaminen	Ympäristökoulutuksen ja ympäristötutkimuksen lisääminen	Ympäristön tuottokyvyn turvaaminen sekä luonnonperäisten tuotteiden kehittäminen ja valmistus	<u>Asuntoalueiden kaavoittaminen turvaamaan väestömäärän tasainen kasvu</u>	Kuntien ja muiden julkisen hallinnon toimijoiden välisen yhteistyön parantaminen	Ikääntymisestä aiheutuvien yhteiskunnallisten muutosten hallinta
Yrityksen ja sen toimintaympäristön yhteistyön kehittäminen	Puusaamisen vahvistaminen	Puuraaka-ainehuollon parantaminen	Asuin ympäristön parantaminen ja hyödyntäminen	Alueellisen omanarvontunnon kohottaminen	Syrjäytymiskehityksen ennaltaehkäisyyn tehostaminen
Yritysten liiketoimintakykyjen parantaminen	Kulttuuriliiketoimintaa ja matkailua tukevan osaamisen parantaminen	Veteen perustuvan yritys-toiminnan kehittäminen ja sen toimintaedellytysten turvaaminen	Matkailun, kulttuurin ja liikunnan toimintaympäristön parantaminen	Alueimagon rakentaminen ja markkinointi	Aikuisuuden uralle ohjaaminen
<u>Yhdyskuntarakenteen kehitysohjeiden voimistaminen</u>	Muotoilun tutkimuksen ja koulutuksen kehittäminen			Kansalaisaktiivisuuden kohottaminen ja osallistamisen monipuolistaminen	Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotannon ja tuotteiden uusien muotojen kehittäminen
<u>Yritysten kilpailukyky turvaaminen taloudellisesti kestäväillä yhdyskuntarakenteella</u>	Automaation, robotiikan ja tietokoneohjattujen valmistusprosessien koulutuksen ja tutkimuksen vahvistaminen				<u>Sosiaalisesti kestävä yhdyskuntarakenne ja asukkaan peruspalveluiden saavutettavuus</u>
	Infrastruktuurin vahvistaminen				

JOHDANTO

Vuoden 2001 strategiatyö

Päijät-Hämeen aluekehitystyön suuntaamiseksi on maakuntavaltuusto hyväksynyt strategian, joka aluksi toteaa käytettävissä olevat aluekehitysvarat ja sitten tahdonilmauksena ohjaa niiden käyttöä yhteisesti sovittuihin tarkoituksiin. Keinovalikoimana ovat unionin rakennerahasto-ohjelmat, valtion kansalliset ohjelmat ja alueellisen kehittämisen budjettirahoitus sekä kuntien aluekehittämisspyrkimykset.

Maakunnallinen tahdonilmaus muodostui laajan valmistelun tuloksena. Monivaiheiseen prosessiin osallistui suuri joukko maakunnan eri organisaatioissa toimivia. Kukin pysähtyi pohtimaan omista lähtökohdistaan maakunnan tulevaisuutta, kuulemaan toisten pohdintojen tuloksia ja lopuksi arvioimaan uudelta pohjalta tulevan toiminnan suuntaa.

Strategiatyö käynnistyi jo vuoden 1996 lopulla, kun haastateltiin kahtakymmentä keskeistä vaikuttajaa hallinnon, elinkeinoelämän, politiikan ja muiden sidosryhmien joukosta. Yritettiin tunnistaa muutosilmiöt sekä tulevan kehityksen suunta. Seuraavaksi käytiin laaja keskusteluprosessi useammalla eri foorumilla, joista kukin toi oman panoksensa ja painopisteensä kehittämisstrategiaan.

Maakuntavaltuusto ja maakuntahallitus muodostivat ensimmäisen foorumin. Ne seurasivat strategian muodostumista jokaisessa kokouksessaan. Lisäksi pidettiin sekä valtuustolle että hallitukselle seitsemän seminaaria, joiden ryhmätöissä ja henkilökohtaisten tehtävien parissa aktiivisimmat luottamushenkilöt työskentelivät kymmeniä tunteja.

Neljä kuntaryhmää muodostivat toisen foorumin. Kuntaryhmiin osallistuivat kuntien johtavat luottamushenkilöt ja virkamiesjohto. Niissä vietiin läpi johdettu strategian valmisteluprosessi, johon osallistunut työskenteli yhteensä noin 50 tuntia. Kunkin neljän ryhmän työn tuloksena syntyi ehdotus maakuntastrategian painopisteiksi. Kuntaryhmien esitykset yhdistelemällä saatiin strategiatyölle perusta, johon muiden foorumien keskustelun tulos myöhemmin liitettiin.

Valtion aluehallintoviranomaiset muodostivat kolmannen foorumin, joka työskenteli useiden seminaarien sarjana ottaen kantaa jatkuvasti tarkentuvaan strategialuonnokseen. Työskentelyn pääpaino siirtyi prosessin kuluessa aluekehityksen rahoituksen ja strategian budjetoinnin suunnitteluun.

Etujärjestöt, kauppakamari, yrittäjäjärjestöt, työmarkkinajärjestöt ja tuottajajärjestöt muodostivat neljännen foorumin, joka työsti strategiaa kahdessa seminaarissa. Tulevaisuuden varmuuksien ja epävarmuuksien kautta edettiin uusien tavoitteiden määrittelyyn, jotka vielä jaettiin valtakunnallisiin, alueellisiin ja paikallisiin asioihin.

Erityis- ja sektoriorganisaatiot muodostivat viidennen foorumin, joka jakautui alaryhmiin. Matkailutoimijat työstivät seminaarisarjassaan matkailustrategian. Taidetoimikunta työsti strategian taustaineistoksi Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen kattavan kulttuuristrategian. Päijät-Hämeen sairaanhoitopiiri valmisteli kokoussarjassaan sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämiseen liittyviä teemoja ja hankekokonaisuuksia. Lahden seudun yrityskeskuksen elinkeinostrategia toimi tuoreeltaan maakuntastrategian pohjana jo hyvin aikaisessa vaiheessa.

Tiede- ja koulutusyhteisöt muodostivat kuudennen foorumin, joka osallistui strategian valmisteluun kahdessa seminaarissa. Työskentelyn tuloksena syntyi kannanotto maakuntastrategian toimintaympäristöön, visioon, päämääriin ja tavoitteisiin.

Yritykset muodostivat seitsemännen foorumin, jonka näkemys syntyi Teknillisen korkeakoulun Lahden keskuksen Aluetalousinstituutin projektina. Siinä 25 yrityksen työskentelyn tuloksena syntyi raportti: ”Tuotannollisen perinteen uudistaminen Päijät-Hämeessä”. Toinen sisällöllisesti merkittävä kannanotto yrityssectorilta saatiin strategiaan alueen metalli- ja mekaniikka-alan yrityksiltä. Nämä 22 yritystä muodostavat yhteistyöverkoston nimeltään ”Lahti Mechatronics Network”.

Kansalaisjärjestöt ja kansalaiset muodostivat foorumin 8, joka osallistui strategiaprosessiin lausun-
tomenettelyn ja internet-keskustelun kautta. Kylätoiminnan osalta käytettiin taustaineistona alueella laadittuja Leader-ohjelman luonnoksia.

Ympäristövaikutusten arviointiryhmä seurasi koko strategiakeskustelua, ja arvioi välituloksina syntyneitä versioita.

Ennen strategian lopullista hyväksymistä siitä pyydettiin lausunnot kaikilta foorumeihin osallistuneilta yhteisöiltä keväällä 2001. Tämä julkaisu on vain lyhyt yhteenveto maakuntavaltuuston käsittelemästä strategia - asiakirjasta.

Jälkiarviona voidaan todeta, että tehdyille strategiatyölle oli olemassa selvä tilaus. Työhön osallistumisen aktiivisuus osoitti, että keskustelu yhteisten päämäärien tunnistamiseksi koettiin tarpeelliseksi. Jos matkalla olikin erilaisia näkemyksiä, ne kuuluvat asiaan. Työhön osallistuneiden kaikkia ajatuksia ja oivalluksia ei mitenkään pysty dokumentoimaan maakuntastrategia-asiakirjassa. Se on vain poikkileikkausajankohdan katsaus edelleen jatkuvasta prosessista. Yleensä strategiat alkavat toteutua jo työn aikana, kun siihen osallistujat soveltavat uusia ajatuksiaan omassa toiminnassaan. Virallisesti maakuntastrategiaa toteuttaa alueen julkishallinto.

Kiitokset onnistuneesta strategiatyöstä kuuluvat kaikille työhön, haastatteluihin ja keskusteluihin osallistuneille, lausuntojen ja kommenttien antajille sekä päättäjille, jotka pyyteettömästi ovat uhranneet aikaansa asialle.

Vuoden 2003 strategian täydennys

Vuonna 2001 hyväksytyssä maakuntastrategiassa ei juurikaan otettu kantaa alue- ja yhdyskuntarakennetta koskeviin kysymyksiin. Kun maakuntavaltuusto sitten 10.6.2002 päätti seutukaavan muuttamiseksi maakuntakaavaksi, katsottiin tarpeelliseksi täydentää strategiaa alue- ja yhdyskuntarakennetta koskevillä uusilla osilla.

Ne syntyivät päivittämällä edellisen seutukaavatyön strategiset ydinkysymykset kaavatyön jälkeen esiin nousseilla uusilla linjauksilla. Niillä annetaan suuntaa seuraavaan maakuntakaavatyön valmistelulle eräiden keskeisten kysymysten osalta.

Maakuntahallitus käynnisti keväällä 2003 keskustelun maakuntastrategian laajentamisesta alue- ja yhdyskuntarakennetta koskevillä osilla. Keskustelun avauksessa ehdotettiin mm. varautumista noin 10 prosentin kasvuun laadukkaalla ja oikea-aikaisella kaavoituksella sekä jo tehtyjen infrastruktuuri-investointien käyttöasteen merkittävää tehostamista. Toisaalta ehdotettiin, että maakunnan hyvään ympäristöön ja logistiseen sijaintiin perustuen tavoitellaan ennakkoluulottomalla kaavoituksella osaaikaisia asukkaita ja uusia yrityksiä.

Maakuntahallituksen 5.5.2003 avaama keskustelu asiasta suljettiin 31.10.2003. Kuulemiskierroksen tuottamista puheenvuoroista voi yleisesti todeta seuraavaa:

Alue- ja yhdyskuntarakenne on hahmotettu ennen kaikkea ympäristöasiana, mutta siihen liittyvää rakentamisen ja ylläpidon taloudellista perustaa ei aina ole tunnistettu. Maakunnan alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämistä ja kaavoitusta ohjaavat kohdat on yleensä hyväksytty, joskin eräät ovat pitäneet tavoitteita ehkä liian haasteellisina. Puheenvuoroissa esiin nostetuista asioista on valtaosa siirtynyt jo täsmentämään seuraavan työvaiheen aiheita. On määritelty, ohjelmoitu, tarkennettu, rajattu tai syvennetty esitettyä asiaa.

Jokseenkin vähän kiinnitettiin huomiota siihen perustavaa laatua olevaan maa- ja kaavoituspolitiikan suunnan muutokseen, jota siirtyminen neitseellisten alueiden kaavoittamisesta tiivistävään ja täydentävään kaavoitukseen tulee edellyttämään. Siihen ei juurikaan otettu kantaa, että infrastruktuurin käyttöasteen tehostaminen on välttämätöntä, koska julkisen talouden mahdollisuudet ovat rajalliset ja haasteet toisaalla. Vielä vähemmän kiinnitettiin huomiota siihen, miten kuntien yhteistyönä saadaan tuotettua riittävä vuotuinen tonttitarjonta turvamaan suuri ennakoitu kasvu. Haja-asutusalueiden rakentamismahdollisuuksista kannettiin huolta.

Osa-aika-asuntojen määrän kaksinkertaistamisesta on esitetty monia ympäristövaikutuksia, mutta noin 20 000 uuden asunnon aiheuttamat taloudelliset vaikutukset, tulonsiirrot, rakentamisaikaiset työllisyysvaikutukset, palveluiden tarpeen kasvu ym. seikat eivät saaneet juurikaan huomiota. Myöskään yhdyskuntarakenteen tehokkuuden yhteyttä yritysten kilpailukykyyn ei tunnistettu. Uusiin logistiikkatoimintojen kohdalla tuotiin esiin liikenteen lisääntyminen maakunnan alueella.

Useassa lausunnossa todettiin vuonna 2001 hyväksytyyn maakuntastrategian kaipaavan jo kokonaisvaltaista tarkistamista.

Maakuntavaltuusto päätti 3.12.2003 täydentää 18.6.2001 hyväksyttyä maakuntastrategiaa uusilla alue- ja yhdyskuntarakennetta koskevilla osilla sekä energiaomavaraisuutta koskevalla lisäyksellä siten, kun ne tässä asiakirjassa on esitetty.

Lahdessa 15.1.2004

Esa Halme
Maakuntajohtaja

ARVIO PÄIJÄT-HÄMEEN TULEVAISUUDEN TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSISTA

Seuraavassa kuvataan Päijät-Hämeen toimintaympäristön nykytilaa ja erityisesti sen tulevaisuuden näkymiä. Kuvaus ei ole kaiken kattava, vaan kohdistuu teemoihin, jotka ovat nousseet esiin foorumityöskentelyn aikana. Aihepiirit ovat sellaisia, joilla on koettu olevan merkitystä Päijät-Hämeen tulevaisuuden kannalta.

EXODUS: Vaellukset hyvään elämään

Ruoan tuotanto jakautuu epätasaisesti, kulutus eriytyy ja maut sekoittuvat
Pula elintarvikkeista ja puhtaasta juomavedestä kärjistyy maailmanlaajuisesti
Elintarvikkeiden ylituotanto kiihtyy Euroopassa

Uudet sosiaalivaellukset alkavat
Elintasoerot kärjistyvät sekä uskonnolliset ja kulttuuriset kuilut levenevät
Suomen väestö monikulttuuristuu
Osaajien nomadismi yleistyy

Venäjän murros synnyttää sekä uhkia että mahdollisuuksia
Venäjän poliittiset, taloudelliset ja ekologiset häiriöt jatkuvat pitkään
Karjalan jälleenrakentaminen luo markkinat myös suomalaisille yrityksille

LUONTOHERKKU: Ympäristön korostuva rooli

Ympäristön suojelun ehdot muuttuvat ankarammiksi
Paheneviin ympäristöongelmiin joudutaan sekä sopeutumaan että tarttumaan toimenpitein
Ympäristöpolitiikka ja ympäristöoikeus kokevat merkittäviä muutoksia
Suomen lähialueiden vanhentunutta teknologiaa joudutaan/päästään uusimaan
Polttonesteiden ja sähkön hinta nousee

Ekotuotteiden kysyntä kasvaa
Puhtaan veden arvo lisääntyy ja eko-elintarvikkeiden kysyntä kasvaa
Ekotehokkuuden merkitys kasvaa: palvelut tärkeämmäksi kuin tavara
Eko-markkinointi, eko-brändit ja eko-tuotteistaminen lisääntyvät
Puun käyttö materiaalina yleistyy
Ympäristön merkitys asumisen osatekijänä korostuu

OSAAMINEN: Ankara osaamiskilpailu

Laajat väestöryhmät osallistuvat koulutukseen
Koulutusjärjestelmään kohdistuu laajentumis- ja tehokkuuspaineita

Huippuosaamisen merkitys kasvaa
Monitaitoisuus ja erikoistuminen ratkaisevat
Automaatio, robotisoituminen ja tietoteknistyminen muuttaa osaamisen ehtoja
Uusi luokkajako uhkaa

Opetus ja oppiminen verkostoituu
Koulutus muuttuu oppimateriaalin tuottamiseksi

TEKNOLOGIA: Kiihtyvän kehityksen pakon edessä

Osaaminen keskittyy
Uuden teknologian soveltaminen on vanhojen alojen elinehto

Tietoteknologia luo uusia palveluja
Sisältötuotanto on kulttuuria
Tieto pitää paikkansa

Teledemokratia uudistamaan politiikkaa
Verkostoidu tai kuole

Robotisoituminen kiihtyy
Räätälöidyt tuotteet

Liikenne lisääntyy
Suuret liikenneratkaisut muovaavat aluerakennetta
Logistiikkatoimiala keskittyy
Tietoliikenne luo mahdollisuuksia

Infrastruktuurista kilpailukykytekijä
Kierrätysteknologia kehittyy
Energiahuollon varmuutta lisätään

KESKITTÄMINEN: Suuri on kaunista

Muuttoliike keskittää väestöä
Syntyy suuria kasvukeskuksia
Päijät-Häme imee muuttovoittoa

Alueiden välinen kilpailu kiristyy
Alueellinen keskittyminen jatkuu
Haja-asutusalueet ovat vaarassa kuihtua
”Alueiden Eurooppa” vahvistuu

Väestö ikääntyy
Eläkeläisten elinolosuhteiden turvaaminen ja rahoittaminen hankaloituu
Kulutusrakenne muuttuu
Työvoiman tarjonnan ja kysynnän kohtaamattomuus pahenee
Ikääntyminen suistaa haja-asutusalueet supistuvan kehityksen kierteeseen

Julkiset resurssit pienenevät ja yksikkökoot kasvavat
Kuntien ylikunnallinen yhteistyötarve kasvaa
Palvelutuotannon rakenne muuttuu
Kunnallistalous joutuu kriisiin

Taloudellinen päätösvalta keskittyy
Yritystoiminta kasautuu
Yritysten kansainvälistyminen etenee
Suurten metropolien asema taloudellisen, poliittisen ja hallinnollisen vallan kasautumina korostuu
Talouden ja bisneksen etiikan merkitys nousee

Ylikansallinen päätöksenteko järjestyy instituutioiksi
Ylikansallinen sääntely lisääntyy
Laajeneva vapaakauppa lisää kilpailua
Alueiden rooli kansainvälisessä toimintaympäristössä korostuu

NOIDANKEHÄ: Sosiaalinen turvattomuus

Huumeet arkipäiväistyvät ja mielenterveysongelmat yleistyvät
Huumeongelmat lisääntyvät
Psyykinen ja fyysinen sairastavuus lisääntyy
Medikalisoituminen etenee
Työ jäsentyy uudelleen ja luo inhimillistä turvattomuutta
Syrjäytyminen lisääntyy työttömyyden seurauksena

Turvattomuus valtaa alaa
Rikollisuuden kontrollointi kiristyy
Yksilöiden suojautuminen rikollisuutta vastaan yleistyy
Epävarmuus Venäjän kehityksestä kasvaa

ELÄMYSTEN SIRKUS: Vapaa-aika, kulttuuri ja matkailu muodostavat synteessin

Matkailun tuotekehitys ja tuotteistaminen korostuu

Matkailualan kilpailu kiristyy

Venäjältä ja Kaukoidästä suuntautuva matkailu lisääntyy

Luonnon ja liikunnan rooli vapaa-ajan viettämisessä korostuu

Kulttuuri ja historia rikastuttavat matkailutarjontaa

Kokous- ja kongressimatkailu säilyttää asemansa

Kulttuuri kaupallistuu

Kulttuuri arkipäiväistyy ja sen merkitys yksilöiden vapaa-ajanelementtinä korostuu

Alueellinen ja paikallinen kulttuuri joutuu yhdenmukaistavan ylikansallisen kulttuuritarjonnan puristukseen

VISIO

**ETELÄSUOMALAINEN PÄIJÄT-HÄME ON VUONNA 2020 YMPÄRISTÖ-
VASTUULLISEN YRITYSTOIMINNAN, MUOTOILUN, KULTTUURIN JA
MATKAILUN KESKUS, JOKA TURVALLISELLA VIIHTYISYDELLÄÄN KO-
KOA EUROOPAN OSAAJAT**

ARVOT JA YLEISET PERIAATTEET

Työllisyyden edistämisen periaate

Kestävän kehityksen periaate

Tasa-arvon periaate

Yhteistyön ja kumppanuuden periaate

Maakunnallisuuden periaate

Osallisuuden, avoimuuden ja luottamuksen periaate

Kokonaislaadun toteuttamisen periaate

Sivistyksen ja elinikäisen oppimisen periaate

PÄIJÄT-HÄMEEN TAVOITETILA, TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

Seuraavassa kuvataan Päijät-Hämeen alueellisen kehittämisen varsinaiset painopisteet hierarkkisesti tavoitetilasta tavoitteisiin ja toimenpiteisiin saakka. Maakuntavaltuusto on päätöksillään hyväksynyt vuonna 2001 harmaat ja vuonna 2003 siniset kohdat.

Eurooppalaiseen kilpailuun kykenevät dynaamiset yritykset ja yhteistyökykyiset yritysverkostot

Logistisen keskusroolin vahvistaminen

Lahden logistiikkakeskuksen kehittäminen

Sijaintiyhteistyön tiivistäminen

Saavutettavuuden parantaminen

Alueiden varaaminen koko Suomea ja pohjoista Eurooppaa toimialueenaan pitävien kuljetus-, jakelu- ja varastointiyritysten sijoituspaikoiksi

Sijaintipaikkojen varaaminen ylimaakunnallisen erikoistavarakaupan tarpeisiin

Yrityksen ja sen toimintaympäristön yhteistyön kehittäminen

Yritysten yhteistyön edistäminen ja klustereiden syntyminen

Yritysmetsästys: alueellisen yritysrekrytoinnin tehostaminen ja yritysten etabloitumisen helpottaminen

Ammattilaismetsästys: osaavan työvoiman hankinta

Yritysten sekä koulutuksen ja tutkimuksen välisen yhteistyön parantaminen

Yksityisen ja julkisen uusi suhde: yritysten ja julkisen hallinnon yhteistyön kehittäminen

Yritysten liiketoimintakykyjen parantaminen

Bisnesosaamisen parantaminen

Yritysten tutkimuksen, tuotekehityksen ja innovaatiotuotannon lisääminen

Yritysten kansainvälistyminen

Puun jalostus ja huonekaluteollisuus hyvinvointiteollisuudeksi

Teollisen tuotannon kehittäminen ja automaatio

Ympäristöosaamisen siirtäminen yritystoimintaan

Muotoilun teollistaminen ja kaupallistaminen osana yritysten liiketoimintaa

Laadun parantaminen osana liiketoiminnan kehittämistä

Matkailuyritystoiminnan aktivointi

Yhdyskuntarakenteen kehitysvyöhykkeiden voimistaminen

Rata- ja moottoritieakselin: Helsinki – Mäntsälä – Levanto – Luhtikylä – Lahti – Vierumäki - Heinola – Lusi – Jyväskylä/Mikkeli kehittäminen

Radanvarsitaajamien akselin: Riihimäki – Oitti – Lappila – Järvelä – Herrala – Lahti – Nastola – Kouvola kehittäminen

Logistiikka-akselin: Turku/Tampere – Hämeenlinna – Lahti – Kouvola – Lappeenranta – Pietari kehittäminen

Seudullisen kehän: Asikkala – Vierumäki – Nastola – Orimattila – Levanto/Marttila – Järvelä – Hämeenkoski kehittäminen

Yritysten kilpailukyvyn turvaaminen taloudellisesti kestäväällä yhdyskuntarakenteella

Työpaikkaomavaraisuuden mahdollistaminen kaavoissa 75 %:n työllisyysasteella

Yritysten kotimaisen kilpailuedun hankkiminen ja kansainvälisen kilpailukyvyn vaaliminen hillitsemällä energiasta, liikenteestä ja yhdyskuntateknisistä palveluista aiheutuvien väistämättömien kustannusten kasvu

Yhdyskuntarakenteen kehittämisestä ja ylläpidosta kunnallistaloudelle aiheutuvien kustannusten kasvun pitäminen väestön kasvun tasolla

Osaamisen kehittäminen, hankinta ja hyödyntäminen eurooppalaiselle huipputasolle valituilla osaamisen aloilla

Ympäristökoulutuksen ja ympäristötutkimuksen lisääminen

Ympäristöekologian tutkimuksen ja koulutuksen lisääminen

Ympäristöbioteknologian osaamisen lisääminen

Ympäristötekniikan osaamisen lisääminen

Puuosaamisen vahvistaminen

Mekaanisen puun jalostusasteen nostaminen

Puualan tutkimuksen keskittäminen maakuntaan

Markkinointiyhteistyön kehittäminen

Puurakentamisen verkostoituminen

Kulttuuriliiketoimintaa ja matkailua tukevan osaamisen parantaminen

Perinnebusineksen kehittäminen

Kulttuurin liiketoimintaelementtien kehittäminen

Matkailun koulutuksen ja tutkimuksen lisääminen

Muotoilun tutkimuksen ja koulutuksen kehittäminen

Muotoilukoulutuksen kehittäminen

Muotoilun, ekologian ja laatukonseptin luova yhdistäminen

Muotoilututkimuksen vahvistaminen

Automaation, robotiikan ja tietokoneohjattujen valmistusprosessien koulutuksen ja tutkimuksen vahvistaminen

Tietokoneohjattujen prosessiohjauksen ja virtuaalisten valmistusteknologioiden tutkimus ja tuotekehitys

Automaatiokoulutuksen lisääminen

Infostruktuurin vahvistaminen

Innovaatioverkostojen ja T&K-toiminnan vahvistaminen

Korkeakoulutuksen vahvistaminen

Ammatillista osaamista tukevan koulutuksen tehostaminen

Nousevien, lupaavien tuote- ja palvelukonseptien osaamisperustan vahvistaminen

Onnistunein yhdistelmä ympäristön vastuullisesta huolenpidosta ja sen hyödyntämisestä Euroopassa

Ympäristön tuottokyvyn turvaaminen sekä luonnosta peräisin olevien tuotteiden kehittäminen ja valmistus

Maakunnan kehitystä hyödyttävän luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja lisääminen

Luonnonvarojen käytön optimointi sekä luonnontuotteiden jatkojalostuksen kehittäminen ja innovointi kestävän kehityksen periaatteilla

Maakunnan energiaomavaraisuuden lisääminen

Puuraaka-ainehuollon parantaminen

Metsäympäristön hoito

Laatupuun saatavuuden turvaaminen

Veteen perustuvan yritystoiminnan kehittäminen ja sen toimintaedellytysten turvaaminen

Vesiympäristön tilasta huolehtiminen

Veteen toimintansa perustavan yritystoiminnan kehittäminen

Pohjoisen Euroopan turvallinen luonnonläheisen asumisen, liikunnan ja kulttuurin kohtaamispaikka (Tavoitetila)

Asuntoalueiden kaavoittaminen turvaamaan väestömäärän tasainen kasvu

Laadukkaiden asuntoalueiden kaavoittaminen sekä nykyisten asukkaiden asumisväljyyden että noin 10 %:n väestömäärän kasvua varten

Uuden rakentamisen sijoittaminen pääasiassa jo tehtyjen yhdyskuntarakenteiden ja investointien varaan, sekä taajamissa että maaseutukylissä

Rakentamisalueiden tuottaminen vuosittaista yli yhden prosentin väestökasvua varten vuosina 2005 – 2020

Asuinympäristön parantaminen ja hyödyntäminen

Luonnonläheisen ja maaseutumaisen asumisen kehittäminen

Hoidetun ja kauniin kulttuuriympäristön hyödyntäminen

Pääkaupunkiseudun etätyöalue -roolin rakentaminen

Osavuosi- ja vapaa-ajan asuntojen määrän kaavoittaminen kaksinkertaistaiseksi nykyisestä

Vapaa-ajan asumisen vakiinnuttaminen ympärivuotiseksi soveliailla alueilla Kyläyhteisöjen elinkelpoisuuden kehittäminen

Asumisen sosiaalisen ulottuvuuden parempi huomioon ottaminen

Matkailun, kulttuurin ja liikunnan toimintaympäristön parantaminen

Matkailun infrastruktuurin rakentaminen ja ylläpitäminen

Kulttuurimarkkinoinnin yhteistyön parantaminen

Kulttuurikasvatuksen tehostaminen

Liikuntakulttuurin elinvoiman hyödyntäminen

Ulkoilun, liikunnan ja vapaa-ajan alueiden kaavoittaminen maakunnan omien asukkaiden tarpeiden lisäksi suurelle määrälle muita

Elävä, uskottava ja avoin maakuntahenki

Kuntien ja muiden julkisen hallinnon toimijoiden välisen yhteistyön parantaminen

Kuntien yhteenliittymien ja yhteistyön edistäminen

Valtion aluehallinnon ja kunnallishallinnon yhteistyön tiivistäminen

Ylimaakunnallinen yhteistyö ja liittoutuminen

Kansainvälinen yhteistyö ja liittoutuminen

Alueellisen omanarvontunnon kohottaminen

Alueellisen perinteen ja itsetunnon vahvistaminen

Maakunta- ja paikalliskulttuuriin sekä monikulttuurisuuteen liittyvän kasvatuksen ja koulutuksen tehostaminen

Alueellis-hallinnollisen suvereniteetin vahvistaminen

Alueimagon rakentaminen ja markkinointi

Alueen julkisuuskuvan täsmentäminen ja aluemarkkinoinnin tehostaminen (Toimenpidekokonaisuus)

Alueen kansainvälistäminen (Toimenpidekokonaisuus)

Kansalaisaktiivisuuden kohottaminen ja osallistumisen monipuolistaminen

Asukkaiden aktivointi ja tiedonkulun avoimuuden parantaminen

Osallistumisjärjestelmien kehittäminen

Sosiaalinen elinvoima ja turvallisuus

Ikääntymisestä aiheutuvien yhteiskunnallisten muutosten hallinta

Ikäbisneksen ja ikäteknologisen tuotekehityksen edistäminen

Uusien asumismuotojen kehittäminen, rakennetun ympäristön parantaminen ja virikkeellisen elämänpiirin aikaansaaminen ikääntyneille

Syrjäytymiskehityksen ennaltaehkäisyn tehostaminen

Alennetaan kynnystä työelämään siirtymisessä

Erytisryhmien koulutuksen kehittäminen

Maakunnan ulkomaalais- ja maahanmuuttostrategian täsmentäminen

Aikuisuuden uralle ohjaaminen

Lasten ja nuorten omaisuus- ja väkivaltarikollisuuden ennaltaehkäisy

Huumeongelman pahenemisen ennaltaehkäisy

Lasten ja nuorten elinympäristön virikkeellisyyden ja turvallisuuden parantaminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotannon ja tuotteiden uusien muotojen kehittäminen

Julkisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen uudistaminen

Kolmannen sektorin palvelujen kehittäminen

Palvelu- ja hoivayrittäjyyden kehittäminen sosiaali- ja terveydenhuollossa

Sosiaalisesti kestävä yhdyskuntarakenne ja asukkaan peruspalveluiden saavutettavuus

Sellaisen yhdyskuntarakenteen tavoittelemineen, jossa asukkaan välttämättömät peruspalvelut ovat hyvin saavutettavissa

Sellaisen yhdyskuntarakenteen tavoittelemineen, jossa joukkoliikenne ja muut kuljetuspalvelut ovat järjestettävissä

Sellaisen asutusrakenteen tavoittelemineen, jossa myös päivittäistavarakauppa voi tarjota lähipalveluita

TOTEUTUS JA RAHOITUS

Maakuntavaltuusto on hyväksynyt Päijät-Hämeen maakuntastrategian:

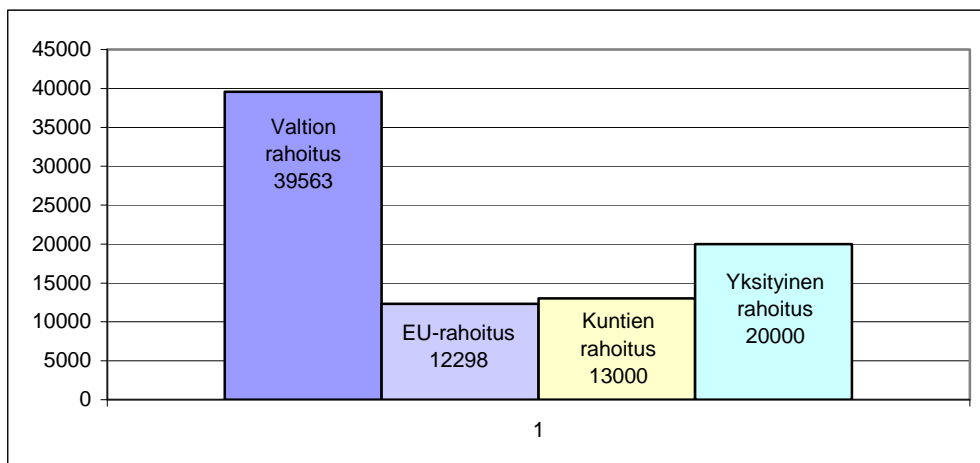
1. ohjeena noudatettavaksi tulevassa maakuntasuunnitelmatyössä ja liiton toiminnassa sekä
2. maakunnan tahtotilan ilmaisuna maakuntastrategiaprosessissa mukana olleille toimijoille.
3. Lisäksi maakuntavaltuusto on edellyttänyt, että sille tuodaan kerran vuodessa seurantatiedot maakuntastrategian toteutumisesta.

Näin maakuntastrategia toteutuu ensisijaisesti liiton oman toiminnan kautta eli maakuntasuunnitelmasa, maakuntaohjelmassa ja maakuntakaavassa sekä liiton omassa toimintasuunnitelmassa.

Toissijaisesti, joskin taloudellisilta vaikutuksiltaan suurempana strategia toteutuu maakunnan muiden toimijoiden kautta. Näistä keskeisiä ovat Hämeen työvoima- ja elinkeinokeskus, Hämeen ympäristökeskus, Tiehallinto Hämeen tiepiiri, Etelä-Suomen lääninhallitus ja alueen kunnat. Tärkein toteutusväline on kansallisten ja Euroopan Unionin aluekehitysvarojen kanavointi niille hankkeille, jotka tukevat strategiaa.

Alueellisen kehittämisrahoituksen suuruusluokka on ollut Päijät-Hämeessä noin 164 miljoonaa euroa vuodessa. Tästä suurin osa eli 37 % kohdistuu yritystoimintaa tukevaan ja kehittävään toimintaan. Toiseksi suurin osa eli 25 % kohdistuu osaamisen kehittämiseen. EU-rahoituksen osuus on vain noin 8 % koko alueellisen rahoituksen määrästä.

Alueellisen kehittämisen rahoituslähteet vuonna 2004, arvio (1000 €)

Maakuntastrategian mukainen aluekehitysvarojen käyttö 2004, arvio (1000 €)

